

Nr 31.

Av herr **Hedlund** i Häste **m. fl.**, om bidrag till anläggning eller förbättring av vägar *m. m.*

I sin underdåniga skrivelse den 8 september 1921 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, i likhet med vad fallet varit under flera av de närmaste åren, gjort framställning om ökning av vägbyggnadsmedlen på så sätt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att på extra stat för första hälften av år 1923 ställa till Kungl. Maj:ts förfogande för anläggning av nya samt förbättring eller omläggning av backiga eller eljest mindre goda vägar ett anslag av 5,000,000 kronor, varav 2,000,000 kronor finge disponeras redan under år 1922, eller, om av budgettekniska skäl svårighet skulle uppstå att bevilja någon del av det äskade anslaget för första halvåret 1923, att det erforderliga anslaget 5,000,000 kronor måtte beviljas på tilläggsstat för 1922. Den av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen härför anförda motiveringen, som finnes refererad i bilaga till 1922 års statsverksproposition, sjätte huvudtiteln, punkt 14, har synts oss synnerligen stark. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har sålunda anført,

att den beräknade kostnaden för samtliga hos styrelsen inneliggande vägförslag, som äro av respektive länsstyrelser dömda till utförande, men ännu ej av brist på medel kunnat komma i åtnjutande av statsbidrag, uppgår till cirka 45,000,000 kronor,

att vid fördelning av 1922 års vägbyggnadsmedel hänsyn tagits, förutom till det verkliga behovet av förbättrade vägar, även till den inom respektive län förefintliga arbetslösheten, varigenom väganslaget till stor del fått karaktären av arbetslöshetsanslag,

att det givetvis måste anses vara av ett synnerligt riksintresse, om statens direkta understödsverksamhet för arbetslöshetens bekämpande kunde i möjligaste mån inskränkas och så snart som möjligt avvecklas,

att detta mål utan tvivel skulle bäst främjas genom en kraftig ökning av vägbyggnadsmedlen,

att en dylik ökning under inga förhållanden skulle medföra ökade utgifter för statsverket, ity att nödhjälpsmedlen säkerligen skulle kunna minskas med samma belopp som vägbyggnadsmedlen ökades,

att vägbyggnadskostnaderna skulle bli mindre därigenom, att arbetena i fortsättningen som hittills bedreves av de särskilda vägstyrelserna,

att styrelsen på grund av arbetslösheten lämnat tillstånd till omedelbart påbörjande av icke mindre än 49 vägbyggnadsföretag med en sammanlagd byggnadskostnadssumma av cirka 4,600,000 kronor, vilka ännu icke kunnat komma i åtnjutande av statsbidrag, ehuru därtill berättigade, varför det vore av vikt, att de vägdistrikt, som sålunda påbörjat vägföretag utan att hava erhållit statsbidrag och därför förskotterat hela byggnadskostnaden, icke i alltför många år skulle nödgas vänta på ersättning i form av statsbidrag för sina utlägg med ty åtföljande ränteförluster,

samt att det vore en enkel åtgärd att förbehålla de statsunderstödda vägbyggnaderna åt de verkligt arbetslösa genom att i kontrakten mellan statsverket genom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och vägdistrikten införa bestämmelse om att vid företagen endast finge anställas arbetslösa.

Stöd för denna väg- och vattenbyggnadsstyrelsens uppfattning har vunnits bl. a. från länsstyrelsen i Uppsala län, som i en till Kungl. Maj:t ställd skrivelse framhållit vikten av att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen måtte sättas i tillfälle att tillförsäkra väghållningsdistrikt sedvanliga statsbidrag i väsentligt större omfattning än med hittills beviljade anslag varit möjligt, på det att sådana vägföretag, vilka såsom nyttiga och nödiga av länsstyrelserna i vanlig ordning dömts till utförande, d. v. s. just sådana som förekomma i väg- och vattenbyggnadsstyrelsens s. k. vilande planer, måtte komma till utförande på tid, då genom desamma kunde avhjälpas en arbetslöshet, som eljest skulle kräva speciella åtgärder i form av arbetslöshetsanslag. Det lider intet tvivel, att denna av länsstyrelsen i Uppsala län uttalade mening också i huvudsak delas av landets övriga länsstyrelser.

Departementschefen har i statsrådsprotokollet av den 7 januari 1922 häremot huvudsakligen anfört,

att 1921 års riksdags statsutskott avstyrkt en motion om att en del av arbetslöshetsanslaget skulle ställas till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förfogande att användas till statsunderstödda vägbyggnader m. m. med den motiveringen, att nämnda styrelse icke organiserats för fyllande av dylika särskilda uppgifter av mera tillfällig natur såsom nödhjulsarbeten,

att vid vägarbeten, som verkställas genom vägdistrikten, det icke

skulle låta sig göra att tillämpa de vid nödhjälpsarbetena gällande lägre arbetslönerna, samt

att dessa arbeten i allmänhet vore mindre verkningsfulla ur synpunkten av arbetslöshetens bekämpande, enär säkra garantier icke föreläge för att de ur behovssynpunkt mest kvalificerade arbetslösa skulle bli sysselsatta med mindre att arbetena utfördes direkt såsom statliga nödhjälpsarbeten.

Undertecknade, som fullständigt biträda den av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen intagna ståndpunkten och godtaga den av bemälda styrelse anförda motiveringen, få gent emot de av departementschefen anförda skälen anföra följande. Det är som synes alls icke fråga om att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen skulle organisera något nödhjälpsarbete vid sidan av arbetslöshetskommissionen, utan skulle arbetet med dessa statligt understödda vägbyggnader nu som hittills utföras av respektive vägstyrelser. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens åtgärd kommer att inskränka sig till att hos Kungl. Maj:t hemställa om fördelning av medlen till de skilda vägföretagen samt kontrollera utförandet genom sina distriktstjänstemän. Då detta arbete ju tillhör väg- och vattenbyggnadsstyrelsens ämbetsåligganden, är styrelsen redan av ålder organiserad härför och någon utökning av befintliga arbetskrafter läser icke behöva komma i fråga, även om föreslagen ökning av vägbyggnadsmedlen kommer till stånd. Lönerna vid nödhjälpsarbetena hava numera kommit fullt i jämnhöjd med allmänna marknadens arbetslöner, och det har visat sig, att de av arbetslöshetskommissionen utförda vägbyggnaderna bli icke oväsentligt dyrare än de av vägstyrelserna utförda statsunderstödda vägbyggnaderna, för vilket åtskilliga bevis kunna företes. Genom införande av den av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslagna bestämmelsen i kontrakten mellan styrelsen och väghållningsdistrikten angående villkor för arbetares anställning, kompletterad med att i första hand skola anställas de arbetslösa, som av respektive kommunala arbetslöshetskommittéer hänvisades arbete vid dessa företag, vinnes enligt vår mening full garanti för att arbetena skola komma de arbetslösa till godo, och kontrollen av att så sker kommer givetvis att utan kostnad för statsverket verkställas av de inom respektive län eller kommuner tillsatta arbetslöshetskommittéerna.

Härtill kommer, att genom den nu ifrågasatta utökningen av vägbyggnadsmedlen säkrast torde vinnas en naturlig och helt visst av alla önskad och för statens del helt enkelt nödig minskning eller avveckling av arbetslöshetskommissionens understödsverksamhet, som även av 1921 års riksdags statsutskott betecknats som varande av tillfällig natur, men som lätt nog torde kunna utveckla sig till att bli mera permanent.

Redan i motion nr 132 i riksdagens andra kammare den 26 januari 1917 har herr Edén jämte 13 av de mest inflytelserika medlemmarna av liberala partiet såsom ett uttalande av principiell innebörd återgivit en av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framställd mening, vars riktighet av nämnda motionärer förklarats icke kunna med skäl jävas, nämligen: »Då det för varje år tillgängliga anslaget icke blott bör motsvara den årliga tillströmningen av nya ansökningar om statsbidrag till vägföretag, utan även bör möjliggöra en fortgående minskning av bristen i disponibla medel, vore utan tvivel för fyllandet av de krav, som ställas på bidrag till väganläggningar och vägförbättringar, ett betydligt större anslag, än det, som nu utgår, erforderligt.» Resultatet av de gångna åren har likväl blivit det ovan nämnda, att byggnadskostnaden för i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen inneliggande vilande vägplaner stigit till c:a 45,000,000 kronor. Det synes under sådana omständigheter, som om en ökning av vägbyggnadsanslagen vore synnerligen påkallad.

På grund av det anförda få vi härmed hemställa,

att riksdagen må till bidrag för anläggning av nya samt förbättring eller omläggning av backiga eller eljest mindre goda vägar samt till understödjande av brobyggnader på tilläggsstat för 1922 anvisa och ställa till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förfogande ett anslag av 5,000,000 kronor och att det till arbetslöshetens bekämpande under år 1922 föreslagna anslag minskas med motsvarande belopp.

Stockholm den 16 januari 1922.

P. S. Hedlund
i Häste.

Carl Sehlin.

Ant. Wikström.

Johan Olofsson.

Linus Lundström.

Rob. Karlsson.

C. J. Öberg.

Ludwig Brännström.

O. Johansson.

N. E. Nilsson.

K. Bergström.